

**UCHWAŁA NR XX/130/2025
RADY GMINY WOLANÓW**

z dnia 28 listopada 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wolanów na lata 2026-2036

Na podstawie art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.) i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2026 – 2036 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wolanów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie 1 stycznia 2026 roku.

Przewodniczący Rady Gminy

Jacek Murawski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wolanów na lata 2026-2036

Spis treści

I Wstęp	4
I 1. Charakterystyka i metodologia opracowania dokumentu	4
I 2. Uwarunkowania prawne	5
I 3. Interesariusze Strategii	13
II Diagnoza sytuacji i problemów społecznych w gminie na podstawie analizy danych zastanych	14
II 1. Lokalizacja	14
II 2. Demografia	16
II 3. Uzależnienia	17
II 3. 1. Lokalny rynek sprzedaży alkoholu	17
II 3. 2. Interwencje Policji	18
II 3. 3. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży	18
II 3. 4. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	19
II 4. Pomoc społeczna	20
II 5. Mieszkalnictwo	21
II 6. Służba zdrowia	22
II 7. Przemoc domowa	22
II 8. Sektor organizacji pozarządowych	23
II 8. 1. Podmioty	23
II 8.2. Współpraca	24
II 9. Kultura	26
II 10. Sport i rekreacja	26
II 11. Oświata	27
II 11. 1. Placówki oświatowe	27
II 11. 2. Poziom wykształcenia mieszkańców	28
II 12. Bezrobocie i rynek pracy	28
III Diagnoza sytuacji i problemów społecznych w gminie na podstawie badań ankietowych mieszkańców	29
III 1. Podsumowanie badania dorosłych mieszkańców	29
III 2. Podsumowanie badania personelu GOPS	30
III 3. Podsumowanie badania uczniów	31
IV Część analityczna – Analiza SWOT	32
V Część strategiczna	34
V 1. Misja i wizja w zakresie polityki społecznej	34
V 2. Cele strategiczne i operacyjne	35
VI. Wdrożenie Strategii	46

VI 1. Koordynacja	46
VI 2. Podmioty współpracujące	46
VI 3 . System monitorowania Strategii.	47
VI 4. Ewaluacja Strategii.....	48
VI 6. Źródła finansowania realizacji Strategii.....	49
VI 7. Programy	50
VI 8. Harmonogram	50
VII Zakończenie	51

I Wstęp

I 1. Charakterystyka i metodologia opracowania dokumentu

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Dokument pn. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych” stanowi fundament długofalowego planowania danej jednostki samorządowej w zakresie lokalnej polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów została przygotowana w oparciu o model partycypacyjno-eksperycki, co oznacza, że w pracę nad tym dokumentem, a precyzyjnie rzecz ujmując w części diagnostycznej, zaangażowano przedstawicieli różnych środowisk tworzących wspólnotę lokalną gminy Wolanów.

Istotnym elementem diagnozy lokalnych problemów społecznych jest anonimowe badanie ankietowe, do którego zaproszono losowo dobraną grupę: pełnoletnich mieszkańców, uczniów wolanowskich szkół oraz personelu GOPS.

Wyniki badania przysłużyły się do zidentyfikowania skali występowania określonych zjawisk społecznych, a także postaw społecznych wobec nich. Badania ankietowe oscylowały w szczególności wokół zagadnień przemocy domowej, spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych (jak narkotyki i dopalacze), palenia papierosów oraz e-papierosów, a także uzależnień behawioralnych.

Badanie uczniów oraz personelu GOPS przeprowadzono metodą ankiety dostępnej online (CAWI) przy użyciu internetowego narzędzia badawczego CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw respondentów. Forma ankiety internetowej (metoda CAWI - *Computer Assisted Web Interviews*) pozwala na upewnienie się, że wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Z kolei badanie dorosłych mieszkańców odbyło się z użyciem tradycyjnej metody ankiety papierowej (ulicznej, PAPI).

---

1 K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

Wyniki badań zostały opisane wraz z ilustracją graficzną w formie odrębnego dokumentu pt. „*Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych w gminie Wolanów w roku 2025 - raport z badań ankietowych w środowisku lokalnym*”. Natomiast w rozdziale nr 3. skoncentrowano się na kluczowych wnioskach.

Drugą metodą, jaką posłużono się w opracowaniu niniejsze Strategii była analiza typu *desk research*, której podlegała analiza ogólnodostępnych źródeł danych instytucjonalnych w układzie dynamicznych trzyletnim. Zanalizowane dane pochodzą ze zbiorów: Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy Wolanów, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolanowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Informacje pozyskane w efekcie badań ankietowych oraz analizy *desk research* posłużyły do opracowania analizy SWOT w zakresie problemów społecznych występujących na terenie gminy Wolanów.

I 2. Uwarunkowania prawne

Opracowując, przyjmując i wdrażając niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, władze Gminy Wolanów wywiązują się z obowiązku określonego w art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1283, 1572). Zgodnie z tą regulacją jednym z zadań własnych gminy jest „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

W art. 16b podanej ustawy został określony otwarty katalog kluczowych elementów każdej gminnej strategii. Są to w szczególności: diagnoza sytuacji społecznej gminy, prognoza zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

W opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów uwzględniono w szczególności następujące akty prawne:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, 1761, 1940),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907, 1940),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 338, 743, 858),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1576),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 323, 858, 1615, 1871),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 438),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670, z 2025 r. poz. 340).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów pozostaje spójna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Poniżej wymieniono przedmiotowe dokumenty oraz ich cele i obszary, w które wpisują się założenia Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów.

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):** Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;
- **Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2021 – 2030:** Priorytet V: Warunki życia i ochrona socjalna;
- **Program Dostępność Plus 2018 – 2025:** Obszar: Architektura, Obszar: Koordynacja, Obszar: Cyfryzacja;
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:** Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030:** Cel szczegółowy nr 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy. Cel szczegółowy nr 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne;
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030-** Priorytet I: Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, Priorytet II: Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu, Priorytet III: Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, Priorytet IV: Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin, Priorytet V: Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy.
- **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności:** Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „worksafe rate”;

- **Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025:** Cel operacyjny 2. Profilaktyka uzależnień;
- **Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030:** Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Cele szczegółowe: Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej. Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową. Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”, który uległ aktualizacji na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030:** Priorytety Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu: Priorytet I Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, Priorytet II Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych na rzecz dzieci i młodzieży, Priorytet III Aktywna integracja w społeczności lokalnej, Priorytet IV Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych, Priorytet V Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności, Priorytet VI Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.
- **Polityka Społeczna Wobec Osób Starszych 2030:** Obszary uwzględniające działania wobec ogółu osób starszych: I. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie. II. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej. III. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej. IV. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji. V. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych. VI. Tworzenie warunków do solidarności

i integracji międzypokoleniowej. VII. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze). Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych: I. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych. II. Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych. III. Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym. IV. System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

- **Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030 – za cel główny przyjęło:** Wzmacnianie kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego, większa spójność społeczna przez inwestycje społeczne. Celem nr I jest: Zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych poprzez wdrażanie programów i projektów na rzecz ogółu mieszkańców i wybranych grup (w tym mniejszości narodowych i etnicznych) oraz sprawne realizowanie polityki społecznej na Mazowszu. Celem nr II jest: Deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym. Natomiast Cel III brzmi: Inwestycje w służby społeczne oraz zawody pomocowe. Poprawa wizerunku pomocy społecznej.
- **Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ za cel główny przyjęła:** zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważone przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska. Cele niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów wpisują się w przyjęty Obszar „społeczeństwo” oraz cel: Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki.
- **Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025 ma za cel nadrzędny:** Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa mazowieckiego poprzez wzmocnienie

działań regionalnych. Natomiast cele szczegółowe brzmią - **Cel 1:** Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. **Cel 2:** Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. **Cel 3:** Podniesienie poziomu kompetencji służb pomocowych i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. **Cel 4:** Intensyfikacja działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- **Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Województwa Mazowieckiego na lata 2022-2025** – przyjął za cel strategiczny ograniczenie szkód związanych z używaniem alkoholu w województwie mazowieckim. Cele operacyjne Programu będą realizowane w 4 obszarach: Obszar 1 – Promocja zdrowia i szkolenie kadr. Obszar 2 – Profilaktyka. Obszar 3 – Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa. Obszar 4 – Diagnoza i monitoring problemów alkoholowych.
- **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Radomskiego na lata 2025-2030** – przyjęła trzy cele strategiczne, a wszystkie korespondują z postanowieniami niniejsze Strategii dla gminy Wolanów. Są to: Cel strategiczny 1. Skuteczne wspieranie rodzin w realizacji ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych i efektywna pomoc w kryzysach. Cel strategiczny 2. Osoby w kryzysie i z niepełnosprawnością aktywne i zintegrowane ze społecznością lokalną. Cel strategiczny 3. Dobrze funkcjonujący system wsparcia społecznego, uwzględniający różnego rodzaju podmioty.
- **Strategia Rozwoju Gminy Wolanów do 2030 roku** - na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej, podsumowania wywiadów z władzami gminy, członkami zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy zostały zdefiniowane główne wyzwania. Rozwój Gminy Wolanów o 2030 roku ukierunkowany został na zrównoważony rozwój w następujących sferach: przestrzennej, społecznej i gospodarczym. W celu ukazania hierarchii i powiązań łączących poszczególne poziomy planów operacyjnych, opisano je w następującym układzie:
  - I. Wyzwania (odpowiadające na pytanie: co chcemy osiągnąć?)
  - II. Cele strategiczne i operacyjne (w jaki sposób to osiągniemy?)
  - III. Projekty (co zrobimy, żeby to osiągnąć ?).

Poniżej przedstawiono, które cele strategiczne i operacyjne Programu są spójne i znajdują rozwinięcie w celach strategicznych i operacyjnych niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2026-2036.

Tab. 1. Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Wolanów do 2030 roku ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2026-2036

Strategii Rozwoju Gminy Wolanów do 2030 roku	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2026-2036
Wyzwanie I. Poprawa stanu gminnej infrastruktury technicznej - budowa, rozbudowa, remonty gminnej infrastruktury technicznej: Cel strategiczny: Gmina Wolanów atrakcyjna, bezpieczna i konkurencyjna do życia oraz pracy: Cel 1.1. Uporządkowanie gospodarki wodnej – budowa wodociągów; Cel 1.2. Poprawa stanu dróg; Cel 1.3. Budowa systemu kanalizacji sanitarnej; Cel 1.4. Rozbudowa i budowa budynków użyteczności publicznej; Cel 1.5. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków; Cel 1.6. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej; Cel 1.7. Rozwój bazy oświatowej; Cel 1.8. Rozwój infrastruktury kulturowej; Cel 1.9. Rozwój sieci gazowej na terenie gminy; Cel 1.10. Budowa mieszkań komunalnych; Cel 1.11. Komunalizacja, uporządkowanie spraw własnościowych nieruchomości będących na utrzymaniu gminy.	CEL STRATEGICZNY I: Zapewnienie sprawnego systemu wsparcia rodziny w wypełnianiu jej naturalnych funkcji oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży. Cel operacyjny 1: Integracja społeczna mieszkańców poprzez aktywne formy wspólnego korzystania z czasu wolnego. Cel operacyjny 5: Uświadamianie istotnej roli i potrzeby korzystania z dóbr kultury wśród najmłodszych mieszkańców.
Wyzwanie III. Przedsiębiorczość - wsparcie lokalnego biznesu, zachęty inwestycyjne: Cel strategiczny: Wsparcie rozwoju i konkurencyjności lokalnej gospodarki: Cel 3.1. Stworzenie systemu zachęt inwestycyjnych; Cel 3.2. Promocja przedsiębiorczości; Cel 3.3. Promocja gospodarcza gminy - wyznaczenie terenów	CEL STRATEGICZNY II: Budowa mechanizmów skutecznego przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu z powodu ubóstwa, bezrobocia, uzależnień lub przemocy domowej. Cel operacyjny 2: Zapobieganie zjawisku bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych następstw.

inwestycyjnych oraz pod działalność gospodarczą; Cel 3.4. Opracowanie studium rozwoju gminy, zmiana przeznaczenia terenów wzdłuż drogi ekspresowej, opracowanie nowych MPZP, w tym wydzielenie i przygotowywanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, rekreacyjne i przemysłowe pod inwestycje komunalne, przemysłowe i usługowe; Cel 3.5. Wsparcie spółki wodnej w działaniach na rzecz gospodarki wodnej na gruntach uprawnych	
Wyzwanie IV. Rewitalizacja społeczna – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja, przeciwdziałanie wykluczeniu: Cel strategiczny: Wsparcie i rozwój kapitału społecznego: Cel 4.1. Rozwój usług opiekuńczych oraz optymalizacja zarządzania gminnym SP ZOZ, prowadzenie akcji i kampanii prozdrowotnych; Cel 4.2. Podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja i realizacja działań profilaktycznych; Cel 4.3. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych; Cel 4.4. Zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych poprzez zapewnienie obywatelom łatwego dostępu do informacji publicznych; Cel 4.5. Wsparcie powrotu na rynek pracy kobiet po okresie urlopu macierzyńskiego poprzez organizację opieki dla dzieci do 3 lat – żłobek, klub malucha; Cel 4.6. Edukacja ekologiczna i promowanie postaw chroniących środowisko; Cel 4.7. Wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych wśród mieszkańców gminy. Cel 4.8. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych;	CEL STRATEGICZNY I: Zapewnienie sprawnego systemu wsparcia rodziny w wypełnianiu jej naturalnych funkcji oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży. Cel operacyjny 1: Integracja społeczna mieszkańców poprzez aktywne formy wspólnego korzystania z czasu wolnego. Cel operacyjny 4: Wychowanie zdrowotne dzieci i młodzieży oraz promocja zdrowego stylu życia wśród najmłodszych mieszkańców. CEL STRATEGICZNY II: Budowa mechanizmów skutecznego przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu z powodu ubóstwa, bezrobocia, uzależnień lub przemocy domowej. Cel operacyjny 2: Zapobieganie zjawisku bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych następstw. CEL STRATEGICZNY III: Zapewnienie dla osób starszych, z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym bez marginalizowania. Cel operacyjny 1: Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym oraz ich opiekunom. Cel operacyjny 2: Aktywizacja i integracja społeczna osób starszych i osób z niepełnosprawnością. CEL STRATEGICZNY IV: Rozbudowa kapitału społeczno-kompetencyjnego oraz

Cel 4.9. Aktywizacja osób biernych zawodowo, bezrobotnych, przeciwdziałanie.	społeczeństwa obywatelskiego jako ważnego partnera dla władz lokalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych. Cel operacyjny 2) Wsparcie rozwoju sektora pozarządowego w gminie oraz zwiększenie postaw partycypacji społecznej mieszkańców.

Opracowanie własne

I 3. Interesariusze Strategii

Przez interesariuszy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należy rozumieć wszystkie strony, które mają poglądy, punkty widzenia lub wymagania oraz mogą lub mają wpływ w sposób bezpośredni lub pośredni na cały system, część systemu lub na określone działania w systemie realizacji Strategii. W gronie interesariuszy są zarówno pojedyncze jednostki, jak i podmioty instytucjonalne czy organizacje pozarządowe. Jedną z grup interesariuszy tj. osób, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, stanowią adresaci działań strategicznych, czyli wszyscy mieszkańcy Gminy Wolanów ze szczególnym uwzględnieniem osób z trudnościami, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Tab. 2. Matryca interesariuszy.

	Charakterystyka interesariuszy z punktu widzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	Stopień zaangażowania w opracowanie oraz realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	✓ Wójt Gminy, ✓ Rada Gminy, ✓ Urząd Gminy. ✓ pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, ✓ członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ✓ członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, ✓ podmioty ekonomii społecznej.	✓ Współpraca w zakresie dostarczania aktualnych danych statystycznych, ✓ współpraca w opracowaniu diagnozy, identyfikacji problemów społecznych itd., ✓ współudział w konstruowaniu, wyznaczaniu celów strategicznych i kierunków działań i ich realizacja, ✓ współudział w partycypacji społecznej i konsultacjach Strategii, ✓ zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy w procesie opracowania, wdrażania i monitorowania dokumentu strategicznego.
Interesariusze, do których kierowane są działania w ramach Strategii	✓ Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;	Zaangażowanie w tworzenie, ewaluację i wdrażanie działań kierowanych do poszczególnych

Rozwiązywania Problemów Społecznych	✓ Osoby i rodziny, które nie są w stanie pokonać trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości w tym: osoby ubogie, osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne, beneficjenci rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, osoby doznające przemocy domowej i osoby stosujące przemoc domową, osoby uzależnione i współuzależnione itd.	grup mieszkańców obciążonych lub zagrożonych zdiagnozowanymi problemami społecznymi w tym: ✓ prawo głosu w sprawie działań strategicznych, z których mają korzystać, ✓ możliwość zgłaszania potrzeb beneficjentów działań strategicznych, ✓ prawo uczestniczenia w dyskusji na każdym etapie tworzenia dokumentu strategicznego, ✓ udział w konsultacjach Strategii, możliwość zgłaszania uwag i propozycji do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
Interesariusze, których działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczą jedynie w sposób pośredni	✓ Wszyscy mieszkańcy gminy, ✓ podmioty gospodarcze.	✓ Zainteresowanie wdrożeniem działań strategicznych i rozwiązywaniem problemów społecznych; ✓ udział w konsultacjach Strategii, możliwość zgłaszania uwag i propozycji do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ✓ identyfikacja z celami strategicznymi, ✓ przekazywanie dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy, ✓ aktywne uczestnictwo w promowaniu zasad odpowiedzialności społecznej.

Opracowanie własne

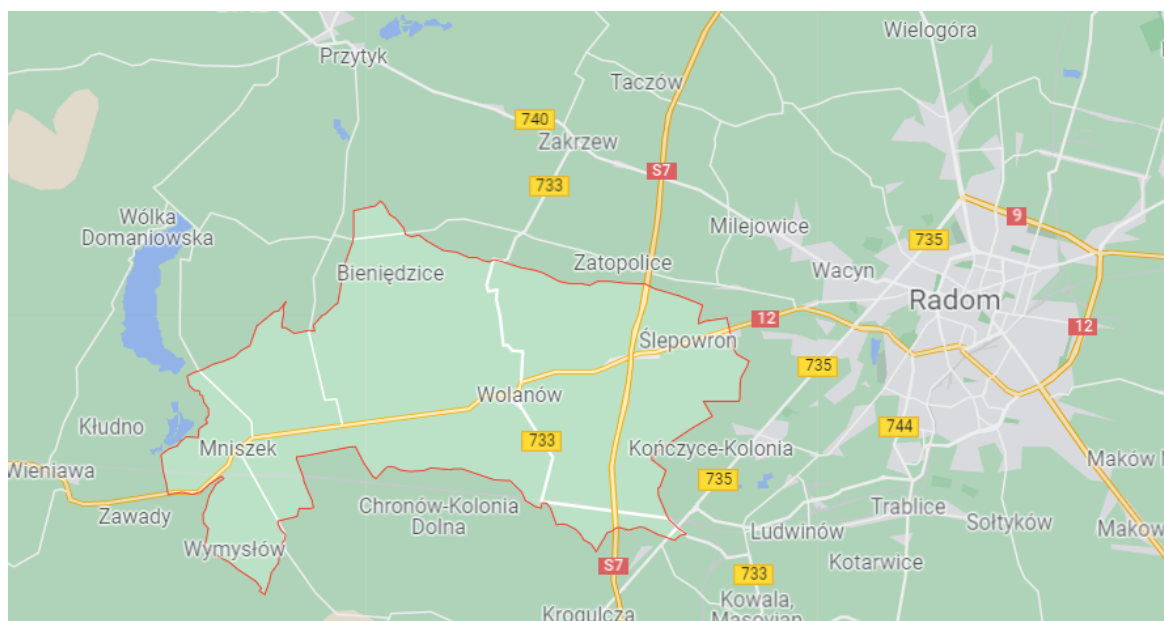
II Diagnoza sytuacji i problemów społecznych w gminie na podstawie analizy danych zastanych

II 1. Lokalizacja

Gmina Wolanów to gmina wiejska. Jest położona w południowej części województwa mazowieckiego i w powiecie radomskim. Obszar gminy to 82,5 km² czyli 5,4% powierzchni powiatu.

Gmina Wolanów położona jest wzdłuż drogi krajowej Nr 12 Radom – Łódź. Od strony wschodu gmina graniczy z miastem Radom, od zachodu z gminą Wieniawa, od południa z gminą Kowala, Orońsko, Szydłowiec, a od północy z gminami Przytyk i Zakrzew. Przez gminę przebiega linia kolejowa Radom – Tomaszów Mazowiecki.

Rys. 1. Położenie Gminy Wolanów.

www.gminy.pl

Rys. Gmina Wolanów na tle powiatu radomskiego.

www.gminy.pl

II 2. Demografia

Liczba mieszkańców Gminy Wolanów stale rośnie (o 0,43% w ostatnich trzech latach). Nieznacznie więcej w lokalnej populacji jest kobiet, niemniej proporcje płci pozostają zbliżone.

W tym samym czasie o 33% zmalała liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców gminy.

Liczba urodzeń żywych stale rośnie (o 12,5%), jak również liczba zgonów (o 21%), z tym że gmina odnotowuje dodatni przyrost naturalny.

Tab. 3. Demografia w Gminie Wolanów w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców gminy, w tym:	8919	8946	8958
- kobiet	4482	4498	4513
- mężczyzn	4437	4448	4445
Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców Gminy	64	47	43
Liczba orzeczonych rozwodów mieszkańców Gminy	14	6	17
Liczba urodzeń żywych, w tym:	88	97	99
- chłopcy	42	54	45
- dziewczynki	46	43	54
Liczba zgonów, w tym:	72	83	87
- kobiety	40	45	42
- mężczyźni	32	38	45

Źródło: USC

Na dzień **31.12.2024 r.** największa część mieszkańców gminy była w wieku produkcyjnym (łącznie 5432, w tym w tym kobiet: 2547 i mężczyzn: 2885).

W dalszej kolejności byli to mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym (łącznie 2079, w tym kobiet: 1018 i mężczyzn: 1061).

Natomiast najmniej mieszkańców gminy pozostawało w wieku poprodukcyjnym (łącznie 1447, w tym kobiet: 948 i mężczyzn: 499).

II 3. Uzależnienia

II 3. 1. Lokalny rynek sprzedaży alkoholu

Liczba punktów sprzedaży napojów na terenie Gminy Wolanów kształtowała się następująco w latach 2022-2024:

2022

- a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% - **18**
  - od 4,5% do 18% -**18**
  - powyżej 18% -**17**
- b. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% - **8**
  - od 4,5% do 18% - **3**
  - powyżej 18% - **3**

2023

- a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% - **18**
  - od 4,5% do 18% - **19**
  - powyżej 18% - **18**
- b. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% - **7**
  - od 4,5% do 18% -**3**
  - powyżej 18% - **3**

2024

- a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% -**18**
  - od 4,5% do 18% -**19**
  - powyżej 18% -**18**
- b. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5% -**6**
  - od 4,5% do 18% -**3**
  - powyżej 18% -**3**

II 3. 2. Interwencje Policji

W ostatnich trzech latach znacząco zmalała liczba interwencji podejmowanych przez Policję w związku z używaniem alkoholu lub narkotyków (o 74%).

Wzrosła za to liczba mandatów za wykroczenia z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i o przeciwdziałaniu alkoholizmowi (o 214%).

Tab. 4. Praca Policji w zakresie przeciwdziałania używaniu alkoholu i narkotyków.

	2022	2023	2024
Interwencje związane z alkoholem i narkotykami	277	267	72
Liczba mandatów za wykroczenia z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i o przeciwdziałaniu alkoholizmowi	14	24	44
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ww. ustawą	12	4	1
Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu/narkotyków	17	18	17

Źródło: Policja

II 3. 3. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży

Gmina Wolanów stale zapewnia dla dzieci i młodzieży różnorodne działania z zakresu profilaktyki uzależnień. W tych działaniach biorą udział również rodzice oraz kadra pedagogiczna.

W ostatnich trzech latach były to:

- W 2022: *Lato z Komisarzem Zebrą* / Otwórz się na pomoc-przemoc / Bezpieczne wakacje);
- 2 2023: *Lato z Komisarzem Zebrą* / *Debata* / *Otwórz się na pomoc-alkoholizm* / *Przemoc niszczy dzieciństwo – reaguj, kiedy się dowiesz* / *Depresja. Rozumiesz – Pomagasz* / *Domowe zasady ekranowe* / *Słowa ranią na całe życie*);
- W 2024: *Lato z Komisarzem Zebrą* / Otwórz się na pomoc-emocje / Bezpieczny przedszkolak / Lepsze niż sieciowe są gry zespołowe / Smartfon i ty – Fonoholizm / Otwórz się na pomoc- zdrowe odżywianie a alkohol)

W latach 2022-2024 o 18% wzrosła liczba uczniów i 31% liczba rodziców uczestniczących w działaniach profilaktycznych na terenie gminy.

Tab. 5. Uczestnicy działań profilaktycznych w l. 2022-2024

Liczba uczestniczących:	2022	2023	2024
Uczniów	470	532	556
Nauczycieli	24	23	25
Rodziców	128	145	168

Źródło: GOPS

II 3. 4. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Z zestawienia danych o działaniach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Wolanów wynika m.in., że w ciągu ostatnich trzech lat:

- o 41% wzrosła liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy motywujące do podjęcia leczenia uzależnienia;
- o 50% wzrosła liczba przeprowadzanych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- o 250% wzrosła liczba wydawanych postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych;

Wskaźniki działalności Komisji interwencyjno-motywującej wykazują wahania, lecz ogólnie występuje tendencja malejąca. Na przykład na przestrzeni trzech lat zmalała o 21% liczba otrzymanych wniosków w sprawie leczenia odwykowego.

Tab. 6. Dane dotyczące pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Wolanów latach 2022- 2024

	2022	2023	2024
Posiedzenie KRPA ogółem, w tym	14	28	24
- Ogólne posiedzenia Komisji	13	3	2
- Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	11	25	22
Rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia (liczba osób)	27	34	38
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	4	5	6

Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2	6	7
Działalność Komisji interwencyjno-motywującej			
Liczba otrzymanych wniosków ws. leczenia odwykowego	28	16	22
Obecnie rozpoczętych spraw	27	15	22
Zlecono przeprowadzenie badania przez biegłych sądowych	5	7	5
Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	7	11	8
Zakończone postępowania w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez sąd	7	11	4
Przeprowadzone badania przez biegłych sądowych	5	8	5

Źródło: GKRPA/GOPS

II 4. Pomoc społeczna

Stale i zauważalnie maleje liczba rodzin, którym GOPS w Wolanowie udzielił wsparcia (spadek o 26%). W tym zmniejsza się również liczba rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień (spadek o 71%).

Odsetek rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień jest bardzo niski w porównaniu z ogólną liczbą rodzin, będącą klientami GOPS. W roku 2024 wyniósł on 0,88%.

Tab. 7. Pomoc GOPS w Wolanowie dla rodzin w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba rodzin, którym GOPS udzielił wsparcia ogółem, w tym:	306	268	225
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	7	6	2

Źródło: GOPS

Wśród rodzajów pomocy udzielanej osobom przez GOPS w Wolanowie dominują świadczenia pieniężne. W drugiej kolejności są to świadczenia rzeczowe, a w trzeciej świadczenie w formie porady.

Tab. 8. Rodzaje pomocy udzielanej osobom przez GOPS w Wolanowie w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Ogółem, w tym:	278	202	171
świadczenia rzeczowe dla osób	73	70	61
świadczenia pieniężne dla osób	128	97	86
świadczenie porady dla osób	77	35	24

Źródło: GOPS

Od lat najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Wolanów wyraźnie pozostaje ubóstwo. W drugiej kolejności jest to długotrwała choroba, a w trzeciej niepełnosprawność.

Trzeba przy tym zauważyć, że w obrębie wszystkich wskazanych w tabeli kategorii powodów przyznawania pomocy przez GOPS od lat odnotowuje się stały trend spadkowy². Z powodu ubóstwa na przestrzeni ostatnich trzech lat przyznano rodzinom pomoc o 26% mniej.

Tab. 9. Powody przyznawania rodzinom pomocy społecznej przez GOPS w Wolanowie w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
OGÓŁEM, w tym:	306	268	225
Niepełnosprawność	54	51	50
Bezrobocie	56	44	35
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	88	77	65
Bezradność opiek.-wych	15	20	10
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	65	50	48
Alkoholizm	7	6	2
Inne	21	20	14

Źródło: GOPS

II 5. Mieszkalnictwo

Od trzech lat nie uległa zmianie liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy (wynosi 23 lokale). Gmina nie dysponuje mieszkaniami socjalnymi.

² Z jednym wyjątkiem bezradności opiekuńczo wychowawczej – w roku 2023 liczba wzrosła, ale już w 2024 spadła poniżej poziomu z roku wyjściowego.

Tab. 10. Mieszkania w gminie Wolanów w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba mieszkań	23	23	23
W tym mieszkań komunalnych:	23	23	23
W tym mieszkań socjalnych	0	0	0
Liczba oczekujących na mieszkanie komunalne:	0	0	0
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne:	0	0	0

Źródło: UG

II 6. Służba zdrowia

Mieszkańcy gminy Wolanów mają zapewniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej w jednym ośrodku zdrowia oraz dwóch aptekach.

Tab. 11. Placówki służby zdrowia na terenie gminy Wolanów w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba Ośrodków zdrowia:	1	1	1
Liczba aptek:	2	2	2
Liczba przychodni publicznych:	0	0	0
Liczba przychodni prywatnych:	0	0	0

Źródło: UG

II 7. Przemoc domowa

Na terenie gminy Wolanów dochodzi do przypadków przemocy domowej. Jej realna skala jest niezwykle trudna do oszacowania z powodu szarej liczby – nie o wszystkich takich zdarzeniach informacja dociera do właściwych organów.

Z porównania danych za ostatnie trzy lata widać niepokojące trendy: wzrosła liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty (o 22%) i ogólna liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy (o 54%). Wahania wykazuje za to liczba osób stosujących przemoc domową, którym udzielono pomocy.

Przemocy najczęściej doznają kobiety, z tym że widać stały i trzykrotny wzrost odnotowywanych przypadków mężczyzn w okresie ostatnich trzech lat (o 200%).

Z kolei to mężczyźni najczęściej dopuszczają się aktów przemocy.

Tab. 12. Przemoc domowa na terenie gminy w l. 2022-2024

		2022	2023	2024
Liczba założonych Niebieskich Kart		23	32	28
Liczba zgłoszonych incydentów związanych z przemocą domową		23	32	28
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego z powodu przemocy domowej		23	32	28
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego		4	5	6
Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy	ogółem	24	32	37
	kobiety	19	24	25
	mężczyźni	4	8	12
	dzieci	1	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania	ogółem	23	32	21
	kobiety	3	6	3
	mężczyźni	20	26	18
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne		0	0	0

Źródło: GOPS/ZI

II 8. Sektor organizacji pozarządowych

II 8. 1. Podmioty

Na przestrzeni ostatnich trzech lat główni partnerzy władz gminy Wolanów, którym są zlecane do realizacji zadania publiczne to: Stowarzyszenie Przyjaciół Młodocina Większego i Osób Niepełnosprawnych Pozytywni, Stowarzyszenie Miłośników Zespołu Ludowego „Wolanianki”, Gminny Klub Sportowy „JAGUAR” w Wolanowie, Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Radość” i Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych „Na ludową Nutę”.

Ponadto na terenie gminy działają³: Stowarzyszenie “Dla Przyszłości Gminy Wolanów”, Stowarzyszenie Seniorów w Wolanowie, Stowarzyszenie „Razem dla Rozwoju”, Ochotnicza Straż Pożarna w Jarosławicach, Ochotnicza Straż Pożarna Strzałów, Stowarzyszenie dla Dzieci „Puer In Futuro”, Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Wolanowie, Stowarzyszenie "Inicjatywa Młodych - Kolonia Wawrzychów".

Ponadto Gmina Wolanów współpracuje i jest członkiem organizacji społecznych na wielu płaszczyznach związanych z rozwojem regionu oraz wspieraniem działań na rzecz różnych środowisk m.in. Związek Gmin Radomka, Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”, Stowarzyszenie Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego, Stowarzyszenie Jednostek Samorządu Terytorialnego na rzecz budowy drogi ekspresowej S12.

³ Źródło: <https://www.wolanow.pl/172,organizacje-pozarzadowe>.

II 8.2. Współpraca

Kooperacja władz gminy z NGO opierają się na corocznych Programach współpracy Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Celem głównym Programu na 2025 jest wdrażanie zasady partycypacji społecznej i rozwijanie partnerstwa pomiędzy samorządem Gminy a organizacjami pozarządowymi, ukierunkowane na rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianie aktywności społecznej obywateli.

Cele szczegółowe współpracy:

1. Zdynamizowanie działań w sferze zadań publicznych oraz podniesienie ich skuteczności i efektywności.
2. Poprawa dostępności mieszkańców Gminy do informacji publicznej oraz do informacji o działalności sektora pozarządowego.
3. Rozwijanie nowych form współdziałania samorządu z organizacjami pozarządowymi zapewniających efektywne wykonywanie zadań publicznych Gminy.
4. Ożywianie społecznej aktywności mieszkańców.
5. Umacnianie poczucia współtworzenia i współodpowiedzialności obywateli za społeczność lokalną, za rozwój zasobów ludzkich, organizacyjnych oraz materialnych służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców Gminy.
6. Promowanie postaw obywatelskich i prospołecznych oraz upowszechnianie i rozwój dialogu obywatelskiego.
7. Tworzenie warunków do rozwoju już istniejących, oraz powstawania nowych organizacji pozarządowych.
8. Profesjonalizację działań organizacji pozarządowych poprzez inicjowanie szkoleń podnoszących jakość świadczonych usług publicznych oraz zwiększających efektywność wydatkowania środków finansowych pozyskanych m.in. z budżetu samorządu i funduszy unijnych.
9. Uzupełnianie działań publicznych w obszarach mniej zagospodarowanych przez administrację.
10. Pobudzanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków spoza budżetu Gminy, w tym funduszy unijnych oraz wspieranie organizacji, które pozyskują środki inne niż z budżetu Miasta na realizację zadań publicznych, będących zadaniami Gminy.
11. Promocja i rozwój idei ekonomii społecznej wśród organizacji pozarządowych oraz mieszkańców.

Współdziałanie Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi obejmuje współpracę o charakterze finansowym i pozafinansowym.

W ramach współpracy finansowej stałym elementem pozostaje zlecanie realizacji zadań organizacjom pozarządowym poprzez wsparcie wykonania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji. Przedmiotem współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi są głównie zadania realizowane w zakresie kultury fizycznej i sportu, dziedzictwa kulturowego w zakresie upowszechniania i rozwoju kultury ludowej, w zakresie pomocy społecznej w tym wspieranie osób z niepełnosprawnością oraz osób uzależnionych i ich rodzin. Zadania w głównej mierze mają w swoim zamierzeniu obejmować swym zakresem jak największą liczbę mieszkańców Gminy Wolanów. Szczegółowe przedsięwzięcia zawarte w projektach mogły być realizowane w formach zapewniających ich najwyższą skuteczność. W poniższej tabeli zestawiono kwoty przeznaczone w ostatnich trzech latach na konkursy w poszczególnych czterech obszarach dla podmiotów trzeciego sektora. Od lat zdecydowanie największe środki są przeznaczane na zlecanie konkursów w obszarze pomocy społecznej, a w drugiej kolejności na konkursy w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej.

Pierwszy zakres obejmuje dotację na powierzanie wykonywania zadania publicznego w ramach realizacji resortowego Programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej pt. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

Tab. 13. Kwoty przeznaczone na konkursy w poszczególnych obszarach dla podmiotów trzeciego sektora w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Konkursy w obszarze pomoc społeczna	326 250, 00 zł	292 842, 00 zł	315 102,48 zł
Konkursy w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr i dziedzictwa narodowego	30 000 zł	50 000,00 zł	50 000,00 zł
Konkursy w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	115 000 zł	150 000,00 zł	150 000,00 zł
Konkursy w obszarze wspierania osób uzależnionych i ich rodzin	10 000 zł	13 692,00 zł	17 000,00 zł

Źródło: Raporty o stanie gminy

Realizacja kolejnych rocznych Programów współpracy daje podstawę do wniosku, iż przyczynia się to do większej aktywności społecznej organizacji pozarządowych. Aktywność i rozwój organizacji pozarządowych w dużej mierze zależy od działań i wsparcia samorządu Gminy. Aktywizacja mieszkańców poprzez działalność stowarzyszeń sprzyjała rozwojowi Gminy, a Gmina zyskała cennych partnerów do realizacji zadań statutowych poprzez włączenie lokalnych społeczności. Dzięki kontynuowanej współpracy z organizacjami i dofinansowaniu przez Gminę realizowanych przez organizacje zadań publicznych, budowane jest partnerstwo pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pożytku publicznego.

II 9. Kultura

Na terenie Gminy Wolanów działa Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Wolanowie, stanowiąca samorządową instytucję kultury. W ramach GCKIB lub we współpracy z nią odbywają się co roku rozliczne wydarzenia integrujące społeczność lokalną, wydarzenia artystyczne, patriotyczne, festiwale, święta rodzinne i działania końcoworoczne oraz są prowadzone stale kursy i zajęcia.

O krzewienie kultury ludowej dbają w szczególności Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Wolnianki” (istniejący od 2009 roku), Zespół Śpiewaczy Bieniędzice (powstały w roku 2010) oraz koła gospodyń wiejskich.

Do rejestru zabytków wpisano następujące obiekty znajdujące się na obszarze gminy Wolanów: kościół parafialny P.W. Jana Chrzciciela z 1665 roku oraz kaplica św. Józefa z 1667 roku w Mniszku, cmentarz rzymsko-katolicki z pierwszej połowy XIX wieku w Mniszku, kościół parafialny P.W. św. Doroty i Jana Ewangelisty z XVIII wieku w Wolanowie – przeniesiony do skansenu, cmentarz rzymsko-katolicki z XVIII wieku w Wolanowie.

Na terenie gminy Wolanów znajdują się także następujące wartości środowiska kulturowego wpisane do ewidencji dóbr kultury: zespół parkowo-dworski w Strzałkowie (pow. 4,5 ha) z aleją grabową, zespół parkowo-dworski w Walinach (pow. 11,26 ha), park w Młodocinie Większym (pow. 5,1 ha), kapliczki w Chruślicach i Ślepowronie, cmentarz żydowski i rzymsko-katolicki w Wolanowie.

II 10. Sport i rekreacja

Na obszarze gminy Wolanów istnieje infrastruktura wspierająca rozwój sportu oraz rekreacji: hala sportowa w Wolanowie, Nordic Walking Park, boisko pełnowymiarowe trawiaste przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Wolanowie, boisko wielofunkcyjne w Mniszku, boisko wielofunkcyjne przy Publicznej Szkole Podstawowej im.

Jana Pawła II w Wolanowie, boisko wielofunkcyjne przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Bieniędzicach, sala sportowa przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Żołnierzy Armii Krajowej 72 Pułki Piechoty w Mniszku, sala sportowa przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Królowej Jadwigi w Sławnie.

Aktywność sportowo-rekreacyjną animują w znacznym stopniu Gminny Klub Sportowy „Jaguar” Wolanów oraz Klub Karate Tradycyjnego "Tomo".

II 11. Oświata

II 11. 1. Placówki oświatowe

W roku 2024 w Gminie Wolanów funkcjonowały:

- 1 Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sławnie, w skład którego wchodzi Publiczna Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Sławnie oraz Samorządowe Publiczne Przedszkole w Sławnie.
- 3 szkoły podstawowe – Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Wolanowie, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Armii Krajowej 72 Pułku Piechoty w Mniszku oraz Publiczna Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Bieniędzicach,
- 1 przedszkole – Samorządowe Publiczne Przedszkole w Wolanowie.

Liczba dzieci uczęszczających do szkół i przedszkolu ogółem wykazuje wahania na przestrzeni lat. Niemniej, biorąc pod uwagę tylko lata krańcowe z badanego przedziału, widać tendencję malejącą (spadek o 2,47%).

Wpływ na ogólną liczbę dzieci w szkołach podstawowych wynika z obecności pięciolatków w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i tak: (PSP w Wolanowie – 7 pięciolatków, PSP w Mniszku – 6 pięciolatków, PSP w Bieniędzicach – 4 pięciolatków, PSP w Sławnie – 1 pięciolatek). Liczba sześciolatków – (tj. rocznik 2018) wynosi 77. W roczniku 2017 – 81, w roczniku 2016 i 2015 było to 80 dzieci.

Tendencję malejącą w liczbie uczniów przerwał rok szkolny 2024/2025.

Tab. 14. Liczba uczniów w szkołach ogółem na terenie gminy w l. 2021-2025

	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Liczba uczniów w szkołach	848	839	804	819
Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych	80	94	101	95
OGÓŁEM	928	933	905	914

Źródło: Raporty o stanie gminy

II 11. 2. Poziom wykształcenia mieszkańców

Jak podaje GUS⁴, według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 20,1% ludności posiada wykształcenie wyższe, 1,8% wykształcenie policealne, 10,1% średnie ogólnokształcące, a 21,5% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,9% mieszkańców gminy Wolanów, gimnazjalnym 3,8%, natomiast 16,2% podstawowym ukończonym. 3,6% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

II 12. Bezrobocie i rynek pracy

Skala szacunkowej stopy bezrobocia na terenie Gminy Wolanów około trzykrotnie przekracza wskaźnik dla województwa mazowieckiego oraz całego kraju.

Bezrobocie na terenie gminy stale wzrasta – o 2,8% w ciągu ostatnich trzech latach.

Tab. 15. Szacunkowa stopa bezrobocia w Gminie Wolanów na tle porównawczym w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Gmina Wolanów	13,3%	13,4%	16,1%
Województwo mazowiecki	4,3%	4,0%	4,0%
Polska	5,2%	5,1%	5,1%

Źródło: GUS⁵

⁴ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wolanow#edukacja-i-szkolnictwo

⁵ Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Tak zdefiniowaną stopę bezrobocia rejestrowanego prezentujemy na tej stronie. Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie (https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wolanow#rynek-pracy).

Powyższe znajduje potwierdzenie w danych z Urzędu Pracy. W ostatnich trzech latach bezrobocie rejestrowane w gminie wzrosło o 20%. W tym nieznacznie więcej jest kobiet zarejestrowanych w UP jako osoby bezrobotne.

Tab. 16. Bezrobocie rejestrowane w gminie Wolanów w l. 2022-2024

	2022	2023	2024
Ogółem, w tym:	321	379	384
kobiety	bd	197	202
mężczyźni	bd	182	182

Źródło: UP

Jak podaje GUS, 29,6% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wolanów pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 30,9% w przemyśle i budownictwie, a 14,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

III Diagnoza sytuacji i problemów społecznych w gminie na podstawie badań ankietowych mieszkańców

III 1. Podsumowanie badania dorosłych mieszkańców

Tab. 17. Podsumowanie badania ankietowego dorosłych mieszkańców

Główne problemy społeczne
- Zdaniem mieszkańców najbardziej istotny w gminie jest problem uzależnienia od alkoholu. W opinii 14% to problem bardzo istotny, a 55% raczej istotny, co daje łącznie 69% badanych. Na drugim miejscu wskazano na bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego (łącznie 44%).   - W opinii 75% badanych jest potrzeba realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Za najbardziej potrzebne działanie profilaktyczne uznano warsztaty profilaktyczne dla uczniów (32% odpowiedzi).
Ocena własnej sytuacji
Badani mieszkańcy są bardzo zadowoleni: - ze swojej sytuacji materialnej (ponad połowa – 51% - ocenia ją jako dobrą, a 28% jako bardzo dobrą).   - ze swojej sytuacji mieszkaniowej (53% ocenia ją jako dobrą, a 35% jako bardzo dobrą),   - z relacji sąsiedzkich (blisko połowa (49%) ocenia je jako poprawne, a 42% jako bardzo dobre).   - z kondycji psychicznej: blisko połowa (49%), uważa, że jest raczej dobra, a 39%, że bardzo dobra, co daje łącznie 88%.
Ocena sytuacji seniorów
Ponad połowa (58%) badanych ocenia dobrze sytuację seniorów w gminie Wolanów, 35% nie ma zdania, a pozostałe 7% ocenia ją źle.

• Zdaniem przeważającej większości (79%) badanych oferta działań dla seniorów jest w gminie wystarczająca
Sytuacja osób z niepełnosprawnością
• Osoby z niepełnosprawnością są akceptowane przez społeczność gminy Wolanów (takiego zdania jest 59% badanych).   • Gorzej sytuacja osób z niepełnosprawnością kształtuje się na lokalnym rynku pracy. Na pytanie o to, czy osoby z niepełnosprawnością mogą znaleźć pracę w gminie, równo połowa (50%) nie ma zdania. W opinii 25% takie osoby nie mogą znaleźć zatrudnienia, bo nie ma dla nich ofert pracy. Natomiast 16% odpowiada twierdząco, a 9% uważa, że pracodawcy nie chcą zatrudniać osób z niepełnosprawnością.
Ocena działań gminy
• Największa część badanych (39%) ocenia jako przeciętną współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. Zdaniem łącznie 38% współpraca układa się dobrze lub bardzo dobrze, 15% nie ma zdania, a pozostałe 9% wyraża negatywną ocenę.   • Większość badanych (59%) ocenia, że potrzeby w sektorze życia społecznego w gminie są zaspokajane.   • Jako usługa społeczna wymagająca większej uwagi w gminie, najczęściej jest wymieniana ochrona zdrowia (73% odpowiedzi). Co więcej, ponad połowa badanych ocenia negatywnie stan opieki zdrowotnej na terenie gminy (łącznie 53%), a 25% wypowiada się pozytywnie. Pozostałe 22% nie ma zdania
Przemoc i bezpieczeństwo
• Mieszkańcy w zdecydowanej większości deklarują, że czują się bezpiecznie na terenie gminy (89%).   • Ponad połowa badanych (56%) deklaruje, że nie zna żadnej osoby doświadczającej przemocy domowej. Blisko 1/3 (29%) nie jest pewna, a 15% odpowiedziało twierdząco.   • Ponad połowa respondentów (56%) nie zna miejsc, w których może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy domowej.
Zdrowie psychiczne
• Niemal połowa (49%) badanych ocenia, że w ich najbliższym otoczeniu są osoby wymagające pomocy psychicznej.   • Ponad połowa (51%) respondentów ocenia, że chciałaby, aby kilka razy w tygodniu był poruszany w przestrzeni publicznej w gminie temat zdrowia psychicznego, a 22%, że prawie codziennie.

III 2. Podsumowanie badania personelu GOPS

Tab. 18. Podsumowanie badania ankietowego personelu GOPS

Główne problemy społeczne
• Spośród 17 podanych zjawisk, cztery problemy zostały uznane za bardzo istotne lub raczej istotne przez wszystkich badanych. Są to: niepełnosprawność (100%), długotrwałe choroby (100%), przemoc domowa (100%) i uzależnienie od alkoholu (100%).   • Z kolei za najmniej istotny oceniono bezdomność (zdaniem 100% jest zdecydowanie nieistotny).   • Zdaniem 75% badanych najpilniejsze wsparcie społeczne dla mieszkańców to zatrudnienie psychiatry dziecięcego.
Ocena systemu pomocy społecznej w gminie
• Ankietowani są zgodni (100%), że system pomocy społecznej pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym.   • Ankietowani w sposób jednogłośny (100%):   - uważają, że władze gminy Wolanów są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej,   - oceniają pozytywnie jakość współpracy władz gminy z GOPS,   - oceniają, że potrzeby w sektorze życia społecznego są w gminie zaspokajane,

- deklarują, że nie czują się wypaleni zawodowo.
Przeciwdziałanie uzależnieniom
• Wszyscy badani sygnalizują potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom   • Za najbardziej potrzebne działania w tym zakresie uznano ogólnospołeczne kampanie informacyjne (50% odpowiedzi) i wsparcie psychologiczne dla rodzin (50%).
Usługi społeczne
Respondenci wskazali tylko na trzy obszary usług wymagające większej uwagi ze strony władz: mieszkalnictwo (100% odpowiedzi), opieka zdrowotna (100%) i bezpieczeństwo publiczne (25%).

III 3 .Podsumowanie badania uczniów

Tab. 19. Podsumowanie badania ankietowego uczniów

Relacje i przemoc w szkole
• Uczniowie w przeważającej większości czują się dobrze w swoich klasach (kl. 4-6: łącznie 95%, kl. 7-8: 79%).   • Wagarowanie jest częściej praktykowane w starszych rocznikach. Do przynajmniej jednorazowego opuszczenia lekcji przyznało się 47% uczniów z klas 4-6 oraz 73% z klas 7-8.   • Część badanych uczniów przyznaje, że boi się niektórych z innych uczniów (kl. 4-6: 29%, kl. 7-8: 19%), aczkolwiek ten odsetek wyraźnie maleje z wiekiem.   • Uczniowie z klas 4-6 najczęściej wskazują, że doznają przemocy fizycznej (33% odpowiedzi), a w klasach 7-8 jest to przemoc psychiczna (51%).   • Zdaniem uczniów z klas 4-6 inni uczniowie są agresywni, bo lubią poniżać innych (38%), a uczniowie z klas 7-9 najczęściej wskazują na złe wychowanie przez rodziców (47%).   • Uczniowie w przeważającej mierze sygnalizują, że do przemocy w szkole dochodzi podczas przerw (kl. 4-6: 83%, kl. 7-8: 82%).   • Ci z uczniów, którzy deklarują doznawanie przemocy w szkole, najczęściej podają, że dzieje się tak kilka razy do roku (kl. 4-6: 25%, kl. 7-8: 33%).
Cyberprzemoc
Uczniowie doznają przemocy internetowej, chociaż w różnym stopniu i w różnej formie.   W klasach 4-6 za najbardziej rozpowszechnione działanie uznano hejt (otrzymywanie złosliwych komentarzy) – łącznie 46% respondentów przyznała, że zetknęła się z nim osobiście lub w swoim otoczeniu.   Natomiast w klasach 7-8 za najbardziej rozpowszechnione działanie uznano otrzymywanie wiadomości z przezwiskami i obelgami – łącznie 63% uczniów podała, że zetknęła się z tym zachowaniem z nim osobiście lub w swoim otoczeniu.
Czas wolny
Niezależnie od wieku, trzy najbardziej popularne metody spędzania czasu wolnego przez uczniów wolanowskich szkół to: - alternatywne formy (np. słuchanie muzyki, oglądanie filmów, gra na instrumencie): 47% uczniów z klas 4-6 i 54% z klas 7-8 robi tak codziennie;   - korzystanie z Internetu dla przyjemności: 50% uczniów z klas 4-6 i 66% z klas 7-8 robi tak codziennie;   - gra w gry online: 40% uczniów z klas 4-6 i 38% z klas 7-8 robi tak codziennie.
Uzależnienia – alkohol, narkotyki, dopalacze, tytoń
• Większość uczniów wykazuje postawy dalekie od używania substancji psychoaktywnych. Znamiennym wyjątkiem jest to, że uczniowie w większości ulegają złudnemu stereotypowi o tym, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny od tego, w wódce (zgadza się z tym poglądem w kl. 4-5: 68%, w kl. 7-8: 77% uczniów), a odsetek przekonanych o tym uczniów rośnie z wiekiem.   • Do kontaktu z alkoholem przyznaje się 9% uczniów z klas 4-6 i 23% z klas 7-8. Z tym wszyscy uczniowie z klas młodszych, którzy spożywali kiedyś alkohol, deklarują, że zdarzyło im się to raz.

Tak samo podało 56% uczniów z klas 7-8. W klasach 7-8 druga największa grupa uczniów (24%) podaje, że pije alkohol raz w miesiącu.   • Uczniowie młodszy najczęściej przechodzą inicjację alkoholową z rodziną (82%), a starsi na spotkaniu towarzyskim (32%) lub na dyskotecę (32%).   • Większość uczniów z klas 4-6 deklaruje, że nie wie, czy osoby niepełnoletnie mogą z łatwością zakupić alkohol. Uczniowie z klas 7-8 mają wyraźnie więcej takich doświadczeń. Największa część z nich (28%) podaje, że jest to zadanie trudne, bo w sklepach zwykle są legitymowani.   • Do palenia papierosów przyznaje się 4% uczniów z klas 4-6 i pięciokrotnie więcej, bo 20% z klas 7-8.   • Żaden z uczniów w klasach 4-6 nie zadeklarował, że obecnie pali papierosy (100%), a wśród uczniów z klas 7-8 podaje tak o wiele mniej, bo 67%. Oznacza to, że pozostałe 33% uczniów z klas 7-8 pali papierosy tradycyjne lub elektroniczne.   • W klasach 4-6 żaden uczeń nie przyznał się do zażywania narkotyków lub dopalaczy. Do kontaktu z tymi substancjami przyznał się 1% uczniów z klas 7-8.
Uzależnienia behawioralne
• Najbardziej rozpowszechnione zdaniem uczniów jest uzależnienie od Internetu. Tak podaje łącznie 89% uczniów w klasach 4-6 oraz 92% w klasach 7-8. W niewiele mniejszym stopniu uczniowie zwracają uwagę w swoim środowisku na uzależnienie od smartfona. Tak podaje łącznie 88% uczniów w klasach 4-6 i 91% w klasach 7-8.   • Wbrew powyższym wysokim wskazaniom uczniowie wykazują bezpieczne wzorce korzystania z komputera. Największa część z nich używa go 2-3 godziny dziennie (kl. 4-6: 45%, kl. 7-8: 38%). Jest też grupa, która korzysta z komputera i Internetu powyżej 5 godzin dziennie (kl. 4-6: 8%, kl. 7-8: 14%), ale więcej jest takich uczniów, którzy deklarują, że nie używają komputera wcale (kl. 4-6: 19%, kl. 7-8: 23%).   • Również z telefonu uczniowie korzystają najczęściej od 2 do 3 godzin dziennie (kl. 4-6: 74,85%, kl. 7-8: 44%). Widać znaczną różnicę w popularności używania smartfona – tylko po 1% uczniów w obu badanych grupach stwierdziło, że w ogóle nie używa telefonu komórkowego.   • Ponad połowa badanych uczniów stwierdziła, że w razie tygodniowego braku Internetu czułaby się raczej normalnie, chociaż nieco by im go brakowało (kl. 4-6: 52%, kl. 7-8: 52%).   • Popularność gier hazardowych wzrasta z wiekiem – do takiej formy rozrywki przyznaje się 15% uczniów z klas 4-6 oraz przeszło raz więcej (33%) uczniów z klas 7-8.

IV Część analityczna – Analiza SWOT

Tab. 20. Analiza SWOT w zakresie polityki społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Sprawnie działający system pomocy społecznej zapewniający wsparcie osobom i rodzinom w trudnej sytuacji życiowej, • Wykształcona i podnosząca swoje kwalifikacje kadra oświaty, kultury, UG, GOPS, • Aktywna postawa władz gminy w zakresie działań na rzecz społeczności lokalnej, opracowanie programów profilaktycznych, • Stale i zauważalnie maleje liczna rodzin, którym GOPS w Wolanowie udzielił wsparcia (spadek o 26%), • Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, • Wsparcie ze strony asystenta osoby niepełnosprawnej,	• Wyuczona bezradność i roszczeniowość części klientów pomocy społecznej, • Występowanie zjawiska ubóstwa i dziedziczonej biedy, • Łatwy dostęp do środków uzależniających (alkohol, narkotyki i inne używki), • Zagrożenie ze strony uzależnień behawioralnych • Występowanie zjawiska przemocy domowej i problemów z nim związanych, • Migracja ludzi młodych • Infrastruktura wspierająca rozwój sportu oraz rekreacji

• Dobrze rozwinięty system szkolnictwa wraz z wykwalifikowaną kadrą nauczycielską, • Prężnie działające Gminne Centrum Kultury i Biblioteka, (organizowanie imprez kulturalnych, wystawy itp.) • Działalność Klubu Seniora, • Stabilna współpraca z NGO – realizowanie powierzonych zadań publicznych, • Przewaga osób w wieku produkcyjnym w populacji, • Prowadzenie profilaktyki wśród dzieci, młodzieży ich rodziców i nauczycieli, • Atrakcyjne położenie geograficzne gminy (walory przyrodnicze i kulturowe) • Pielęgnowanie i podtrzymywanie tradycji i dziedzictwa regionalnego • Dostęp do infrastruktury sportowej (boiska, hala sportowa, itp.) • Liczba mieszkańców Gminy Wolanów stale rośnie (o 0,43% w ostatnich trzech latach) • Dodatni przyrost naturalny	• Bariery architektoniczne i społeczne uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym pełen udział w życiu społecznym, • Od lat najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Wolanów wyraźnie pozostaje ubóstwo • Od trzech lat nie uległa zmianie liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy (wynosi 23 lokale). • Gmina nie dysponuje mieszkaniem socjalnym. • Wzrosła liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty (o 22%) i ogólna liczba osób doświadczających przemocy domowej, którym udzielono pomocy (o 54%).
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Promocja i rozwój gospodarczy gminy, • Rozwój agroturystyki, • Rozwój infrastruktury oświatowej oraz bazy sportowo-rekreacyjnej, • Możliwość pozyskania środków z funduszy UE, • Doskonalenie zawodowe kadry oświaty, administracji i pracowników socjalnych, • Wykorzystanie potencjału trzeciego sektora, w tym grup nieformalnych – zlecanie i powierzanie zadań publicznych, • Wspieranie akcji charytatywnych, pomocy sąsiedzkiej i innych inicjatyw mieszkańców z myślą o pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, • Promowanie rodzicielstwa zastępczego, • Tworzenie grup wsparcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych, • Znoszenie barier cyfrowych, architektonicznych i informacyjnych w przestrzeni publicznej, • Wykorzystanie potencjału osób starszych • Tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych i profilaktycznych, przeciwko przemocy domowej i uzależnieniom, • Napływ nowych, młodych mieszkańców, • Atrakcyjne tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i mieszkaniowe o wysokim standardzie;	• Pogłębianie się uzależnienia od pomocy społecznej, • Dziedziczenia biedy i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, • Rozbudowany system pomocy społecznej sprzyjający utrwalaniu się pasywnych postaw na rynku pracy, • Wysokie koszty utrzymania w domach pomocy społecznej w kontekście niskich emerytur/rent i płac, w rezultacie na gminę spada finansowanie pobytu mieszkańca; • Obciążanie pracowników socjalnych kolejnymi zadaniami – ryzyko wypalenia zawodowego; • Starzenie się społeczeństwa, • Choroby cywilizacyjne, • Niewydolność systemu ochrony zdrowia; • Postępująca inflacja, stwarzająca zagrożenie dla domowego budżetu rodzin, • Konkurencja ze strony innych samorządów o środki finansowe na politykę społeczną, • Występowanie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej, • Negatywny wpływ epidemii COVID-19 na wiele sfer życia społecznego i gospodarczego, • Niepewna sytuacja międzynarodowa w sąsiedztwie granic Polski

Opracowanie własne

V Część strategiczna

V 1. Misja i wizja w zakresie polityki społecznej

Opierając się na przeprowadzone diagnozie, sformułowano w poniższy sposób wizję oraz misję władz Gminy Wolanów w zakresie prowadzenia długofalowej polityki społecznej.

Tab. 21. Wizja i misja polityki społecznej.

WIZJA	MISJA
<i>Wizja określa projekcję sytuacji w gminie, będącej celem, który łączy ze sobą aspiracje mieszkańców oraz władz samorządowych we wszystkich istotnych obszarach życia wspólnoty lokalnej gminy.</i>	<i>Misja stanowi zwięzłe, realistyczne sformułowanie filozofii, celów i zasad rozwoju strategicznego, w sposób adekwatny do zdiagnozowanych problemów danej jednostki.</i>
Gmina Wolanów zapewnia swoim mieszkańcom warunki do życia w bogatej ofercie usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych.	<i>Gmina Wolanów stale podnosi standardy życia mieszkańców, w szczególności eliminując zjawiska społecznie nieakceptowalne</i>

Wdrożeniu w życie tak przyjętych wizji oraz misji służy opracowanie następujących czterech celów strategicznych działania:

- CEL STRATEGICZNY I: Zapewnienie sprawnego systemu wsparcia rodziny w wypełnianiu jej naturalnych funkcji oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.
- CEL STRATEGICZNY II: Budowa mechanizmów skutecznego przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu z powodu ubóstwa, bezrobocia, uzależnień lub przemocy domowej.
- CEL STRATEGICZNY III: Zapewnienie dla osób starszych, z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym bez marginalizowania.
- CEL STRATEGICZNY IV: Rozbudowa kapitału społeczno-kompetencyjnego oraz społeczeństwa obywatelskiego jako ważnego partnera dla władz lokalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych

W następnym rozdziale ujęto w formie tabeli wszystkie wskazane cele strategiczne oraz przypisane do nich precyzujące je cele operacyjne, główne kierunki działania, podmioty realizujące, wskaźniki realizacji oraz główne źródła finansowania.

V 2. Cele strategiczne i operacyjne

Tab. 22. Cele strategiczne i operacyjne

CEL STRATEGICZNY I: Zapewnienie sprawnego systemu wsparcia rodziny w wypełnianiu jej naturalnych funkcji oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży				
Cele operacyjne	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji	Budżet
1) Integracja społeczna mieszkańców poprzez aktywne formy wspólnego korzystania z czasu wolnego	Organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, i innych działań mających na celu budowanie pozytywnego obrazu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych	UG, Placówki oświatowe, GBP	-liczba zorganizowanych imprez i innych wydarzeń	Środki własne i zewnętrzne
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	Placówki oświatowe, UG, NGO	- liczba osób biorących udział w zawodach sportowych	Środki własne i zewnętrzne
	Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych i wycieczek dla mieszkańców gminy, w tym zawodów sportowych o „Puchar Wójta Gminy”	Placówki oświatowe, UG, GCK, kluby sportowe, NGO	- liczba zorganizowanych zajęć i wydarzeń - liczba godzin zajęć sportowych - liczba mieszkańców gminy biorących udział w zajęciach sportowych	Środki własne i zewnętrzne
	Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	UG, placówki oświatowe	- liczba zmodernizowanych, rozbudowanych lub oddanych obiektów	Środki własne i zewnętrzne
2) Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży	Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych, kolonii i półkolonii	Placówki oświatowe, UG	- liczba zorganizowanych zajęć - liczba uczestników	Środki własne i zewnętrzne
	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym w ramach zajęć	Placówki oświatowe, UG	- liczba godzin zajęć pozalekcyjnych	Środki własne i zewnętrzne

	pozalekcyjnych, kół zainteresowań, promowanie udziału w konkursach i olimpiadach		- liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych	
	Organizacja zajęć wyrównawczych	Placówki oświatowe, UG	- liczba godzin zajęć wyrównawczych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych	Środki własne i zewnętrzne
	Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)	GOPS, placówki oświatowe, UG, GKRPA,	- liczba uczniów, którym przyznano pomoc materialną	Środki własne i zewnętrzne
	Rozwój oferty placówek wsparcia dziennego i świetlic dla dzieci i młodzieży (działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej, np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);	UG, GOPS, NGO	-liczba placówek - liczba dzieci korzystających z oferty placówek	Środki własne i zewnętrzne
3) Wsparcie rodzin w wychodzeniu z trudności opiekuńczo-wychowawczych	Warsztaty kompetencji rodzicielskich i specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, prawne, logopedyczne, socjalne i rodzinne)	GOPS, UG, Placówki oświatowe, GKRPA	- liczba rodzin objętych poradnictwem - liczba godzin poradnictwa	Środki własne i zewnętrzne

	Wsparcie asystenta rodziny	GOPS, UG	- liczba asystentów udzielających wsparcia - liczba osób/rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny	Środki własne i zewnętrzne
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	Placówki oświatowe	- liczba grup socjoterapeutycznych - liczba dzieci uczestniczących w zajęciach	Środki własne i zewnętrzne
	Diagnoza potrzeb uczniów	Placówki oświatowe	- liczba zankietowanych uczniów	Środki własne i zewnętrzne
4) Wychowanie zdrowotne dzieci i młodzieży oraz promocja zdrowego stylu życia wśród najmłodszych mieszkańców	Organizowanie akcji profilaktycznych promujących zdrowy styl życia w wolności od uzależnień (w tym wydarzenia, szkolenia dla nauczycieli, gazetki, broszury, spotkania z przedstawicielami służb publicznych)	GKRPA, Placówki oświatowe, UG, GOPS, Policja, ZI, PZOZ, NGO	- liczba zorganizowanych akcji i wydarzeń profilaktycznych	Środki własne i zewnętrzne
	Udział w programach: „Szlanka mleka” i „Owoce w szkole”	Placówki oświatowe	- liczba szkół biorących udział w programie - liczba osób korzystających z programu	Środki własne i zewnętrzne
5) Uświadamianie istotnej roli i potrzeby korzystania z dóbr kultury, zwłaszcza wśród najmłodszych mieszkańców	Organizacja konkursów artystycznych dla dzieci przedszkolnych i szkolnych, młodzieży i dorosłych, w tym o tematyce lokalnej i regionalnej	Placówki oświatowe, GKRPA, UG, GCK, GBP	- liczba zorganizowanych konkursów - liczba dzieci, młodzieży i dorosłych biorących udział w konkursach	Środki własne i zewnętrzne
	Organizacja wydarzeń artystyczno-kulturalnych dla mieszkańców (w tym spotkań autorskich i	Placówki oświatowe, GKRPA, UG, GCK, GBP	- liczba zorganizowanych wydarzeń - liczba uczestników ww. wydarzeń	Środki własne i zewnętrzne

	wykładów, spotkań z ludźmi kultury i sztuki, widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw, występów ludowych)			
	Zapewnienie warunków dzieci i młodzieży do kreatywnego spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań poprzez organizację warsztatów (w tym tanecznych, muzycznych, wokalnych, plastycznych, teatralnych, fotograficznych, dziennikarskich, literackich)	Placówki oświatowe, GKRPA, UG, GCK, GBP	- liczba zorganizowanych wydarzeń - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w poszczególnych wydarzeniach	Środki własne i zewnętrzne

CEL STRATEGICZNY II: Budowa mechanizmów skutecznego przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu z powodu ubóstwa, bezrobocia, uzależnień lub przemocy domowej

Cele operacyjne	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji	Budżet
1) Zapobieganie marginalizacji i wspieranie osób o niskim statusie materialnym	Praca socjalna z osobami i rodzinami w trudnej sytuacji materialno-bytowej	GOPS	Liczba rodzin/osób objętych pracą socjalną,	Środki własne i zewnętrzne
	Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin w trudnej sytuacji materialno- bytowej	GOPS	Liczba rodzin/osób korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu ubóstwa	Środki własne i zewnętrzne
	Organizowanie i wspieranie akcji charytatywnych oraz pomocy sąsiedzkiej na rzecz osób ubogich	GOPS, UG, NGO	Liczba akcji i wydarzeń charytatywnych Liczba beneficjentów akcji i wydarzeń	Środki własne i zewnętrzne
2) Zapobieganie zjawisku bezrobocia i	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, w szczególności poprzez	PUP	Liczba form aktywizacji zawodowej	Środki własne i zewnętrzne

eliminowanie jego negatywnych następstw	prorowadzenie kursów, szkoleń i poradnictwa		Liczba zaktywizowanych zawodowo bezrobotnych	
	Zapewnienie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, przyciągania inwestycji pracy oraz zakładania podmiotów ekonomii społecznej	PUP, UG, GOPS, przedsiębiorcy, NGO	- liczba p.e.s.	Środki własne i zewnętrzne
	Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem	PUP	Liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia materialnego	Środki własne i zewnętrzne
	Wsparcie powrotu na rynek pracy kobiet po okresie urlopu macierzyńskiego poprzez organizację opieki dla dzieci do 3 lat – żłobek, klub malucha	PUP, UG, GOPS	Liczba żłobków i klubów malucha Liczba dzieci korzystających z oferty placówek	
3) Ograniczanie zdrowotnych i społecznych następstw używania napojów alkoholowych, substancji odurzających oraz uzależnień behawioralnych poprzez podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Wolanów oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.	Realizowania zadań ustawowych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	UG, GOPS, GKRPA	Liczba posiedzeń GKRPA Liczba rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego,	Środki własne i zewnętrzne
	Profilaktyczna działalność informacyjna, edukacyjna i szkoleniowa w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.	UG, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, NGO	Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, konkursów, szkoleń i innych wydarzeń	Środki własne i zewnętrzne
	Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu lub środków odurzających,	UG, GOPS, placówki służby zdrowia,	Liczba wniosków skierowanych do sądu ws. leczenia odwykowego, Liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe,	Środki własne i zewnętrzne

	Zapewnienie warunków do pracy klubu AA, ALANON, grup wsparcia i grup terapeutycznych	GOPS, UG, GKRPA	Liczba działających klubów Liczba uczestników spotkań klubów	Środki własne i zewnętrzne
4) Skuteczna profilaktyka i przeciwdziałania przemocy domowej oraz pomoc osobom uwięzianym w przemoc domową	Realizowania zadań ustawowych przez Zespół Interdyscyplinarny i Grupy Diagnostyczno-Pomocowe, w tym wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”	UG, GOPS, Placówki oświatowe, GKRPA, PCPR, sądy, policja, Zespół Interdyscyplinarny	Liczba osób/rodzin uwięzianych w przemoc domową, które skorzystały z pomocy, Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty, Liczba rodzin/osób objętych pomocą Zespołu interdyscyplinarnego oraz Grup diagnostyczno-pomocowych, Liczba powołanych grup d-p, Liczba osób objętych programami korekcyjno-edukacyjnymi i psychologocno-terapeutycznymi.	Środki własne i zewnętrzne
	Prowadzenie profilaktyki i edukacji wśród społeczności lokalnej w zakresie rozpoznawania i reagowania na zjawisko przemocy domowej oraz upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc osobom uwięzianym w przemoc domową	UG, GOPS, Placówki oświatowe, GKRPA, PCPR, sądy, policja, Zespół Interdyscyplinarny	Liczba zrealizowanych akcji i przedsięwzięć informacyjno-edukacyjnych oraz programów profilaktycznych	Środki własne i zewnętrzne

	Zapewnienie pomocy oraz ochrony osobom doświadczającym przemocy domowej	UG, GOPS, GKRPA, PCPR, sądy, policja, Zespół Interdyscyplinarny	Liczba osób, którym zapewniono ochronę	Środki własne i zewnętrzne
5) Zwiększenia zasobu mieszkań komunalnych gminy	Budowa lub pozyskiwanie w inny sposób nowych lokali komunalnych w celu i udostępnienia ich osobom o niskich dochodach, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb mieszkaniowych na rynku prywatnym	UG	Liczba mieszkań komunalnych w zasobach gminy.	Środki własne i zewnętrzne
CEL STRATEGICZNY III: Zapewnienie dla osób starszych, z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym bez marginalizowania				
Cele operacyjne	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji	Budżet
1) Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym oraz ich opiekunom	Zapewnienie pomocy materialnej, w tym w ramach systemu pomocy społecznej oraz innych przysługujących uprawnień (np. PFRON, świadczenie wspierające).	GOPS, UG	Liczba osób objętych wsparciem	Budżet państwa
	Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	GOPS, UG	Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych	Środki własne i zewnętrzne
	Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków	GOPS, UG, PZOZ, PCPR	Liczba osób korzystających z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty	Środki własne i zewnętrzne

			ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami.	
	Wspieranie pomocy sąsiedzkiej	GOPS, UG	Liczba osób objętych usługami	Środki własne i zewnętrzne
	Ułatwienie dostępu do placówek służby zdrowia i instytucji publicznych (np. usługi door to door),	GOPS, UG	Liczba osób objętych usługami	Środki własne i zewnętrzne
	Rozwój usług wspierających opiekunów faktycznych, w tym poradnictwo, szkolenia, opieka wytchnieniowa i grupy wsparcia	GOPS, UG	Liczba opiekunów objętych usługami	Środki własne i zewnętrzne
2) Aktywizacja i integracja społeczna osób starszych i osób z niepełnosprawnością	Zapewnienie dostępu do różnorodnej oferty ogólnorozwojowej i spędzania czasu wolnego (w tym organizacja wspólnych imprez, wycieczek, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia Seniora, Dnia Babci i Dziadka)	Placówki Oświatowe, GCK, UG, GOPS, GBP, GKRPA	- liczba imprez, uroczystości integracyjnych - liczba osób uczestniczących w imprezach, uroczystościach integracyjnych	Środki własne i zewnętrzne
	Prowadzenie zajęć edukacyjnych z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością (w tym kursów cyfrowych, zwiększaj	Placówki Oświatowe, GCK, UG, GBP, GKRPA	- liczba godzin zajęć - liczba osób uczestniczących w zajęciach	Środki własne i zewnętrzne
	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i przedszkolach kształtujących	Placówki Oświatowe, GCK, UG, GOPS, GBP, GKRPA	- liczba działań edukacyjnych	Środki własne i zewnętrzne

	właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania działań samopomocowych na rzecz tych osób			
	Działania na rzecz promocji zatrudniania osób z niepełnosprawnością i w wieku senioralnym	UG, GOPS, PUP	- liczba zorganizowanych działań	Środki własne i zewnętrzne
	Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych w sferze sportu, rekreacji i kultury, w tym likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	UG, GCK, placówki oświatowe, GBP	- liczba zlikwidowanych barier - rodzaj przeprowadzonych działań	Środki własne i zewnętrzne
CEL STRATEGICZNY IV: Rozbudowa kapitału społeczno-kompetencyjnego oraz społeczeństwa obywatelskiego jako ważnego partnera dla władz lokalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych				
Cele operacyjne	Kierunki działań	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji	Budżet
1. Wzmocnienie potencjału organizacyjnego oraz kompetencyjnego kadr instytucji pomocy społecznej	Szkolenia i inne formy kształcenia dla personelu zajmującego się profilaktyką i przeciwdziałaniem problemom społecznym w gminie (m.in. GOPS, ZI, M-GKRPA, NGO)	UG, GOPS	Liczba szkoleń i innych form kształcenia Liczba uczestników	Środki własne i zewnętrzne
	Systematyczna poprawa dostępu do nowego osprzętowania i technologii	UG, GOPS	- liczba zakupionego sprzętu, oprogramowania	Środki własne i zewnętrzne

	(komputer, oprogramowanie, Internet)			
2) Wsparcie rozwoju sektora pozarządowego w gminie oraz zwiększenie postaw partycypacji społecznej mieszkańców	Podjęmowanie działań na rzecz zwiększenia w gminie liczby NGO i innych podmiotów ekonomii społecznej oraz społecznych inicjatyw nieformalnych poprzez kampanie informacyjne i poradnictwo nt. zasad ich zakładania, prowadzenia i uzyskania przez nie dofinansowania na realizację działań społecznych w gminie i regionie	UG, GOPS	- Liczba zorganizowanych warsztatów, konferencji, poradnictwa i kampanii. - Liczba nowopowstałych podmiotów trzeciego sektora z siedzibą w gminie	Środki własne i zewnętrzne
	Powierzenie i zlecenie podmiotom trzeciego sektora zadań publicznych do realizacji, w szczególności w zakresie polityki społecznej	UG, GOPS	- Liczba zrealizowanych zadań, które powierzono/zlecono podmiotom trzeciego sektora.	Środki własne i zewnętrzne
	Organizacja kampanii promującej „1,5%” i innych zbiórek publicznych	UG, GOPS, NGO	- Liczba przeprowadzonych kampanii	Środki własne i zewnętrzne
	Angażowanie mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy poprzez konsultacje społeczne i kampanie informacyjne nt. partycypacji społecznej, zwłaszcza wśród młodzieży.	UG, GOPS	Liczba ogłoszonych i przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz innych form partycypacji Utworzenie młodzieżowej rady gminy	Środki własne i zewnętrzne

Źródło: Opracowanie własne

VI. Wdrożenie Strategii

VI 1. Koordynacja

Koordynacja realizacją strategii jest zadaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolanowie (stanowi o tym art. 110 ust 4 ustawy o pomocy społecznej).

VI 2. Podmioty współpracujące

Do pełnej realizacji założonych celów przyczynia się sprawna współpraca wielu podmiotów, instytucji, organizacji i osób – każdego zgodnie z zakresem realizowanych statutowych. Są to w szczególności:

- Urząd Gminy w Wolanowie,
- Placówki oświaty,
- Placówki wsparcia dziennego i świetlice,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Grupy Diagnostyczno-Pomocowe,
- Instytucje kultury.

Do partnerów w realizacji celów strategicznych należy zaliczyć zarówno organy administracji, jak również podmioty drugiego sektora (przedsiębiorcy) oraz trzeciego sektora (ekonomii społecznej), w tym w szczególności należy wskazać na:

- Starostwo Powiatowe w Radomiu,
- Narodowy Fundusz Zdrowia,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Policję,
- Sąd Rejonowy w Radomiu,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Radomiu,
- Prokuratura Rejonowa w Radomiu,
- Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego,
- Kościoły i związki wyznaniowe,
- Uczelnie i inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego,
- Instytucje rynku pracy,

- Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu,
- Inwestorów, lokalnych przedsiębiorców i pracodawców,
- Samorządy gospodarcze i zawodowe,
- Niepubliczne placówki ochrony zdrowia,
- Placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, ośrodki wsparcia, domy pomocy społecznej, w tym domy w powiecie i w województwie,
- Społeczność lokalną.

VI 3 . System monitorowania Strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych. Monitoring prowadzony będzie przez zespół oceniający Strategię w oparciu o:

- monitoring wskaźnikowy – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć
- monitoring społeczny – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem wójta gminy Wolanów, a w jego skład wejdą min. przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współpracujących w jej realizacji.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie Gminy. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów. Dodatkowo dane uzyskane dzięki wykorzystaniu ankiet oraz szerokiego udziału mieszkańców służyć będą ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów strategii. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalone będą w zależności od ich kategorii.

Rozróżniamy następujące rodzaje wskaźników w monitoringu:

- wskaźniki zasobów – przedstawiają informacje o środkach finansowych, rzeczowych oraz zasobach ludzkich, które są wykorzystywane do wdrożenia danego zadania/projektu; w ujęciu tym wskaźniki te odnoszą się do wielkości alokacji budżetowych na danym poziomie pomocy; np. liczba dni pracy ekspertów czy koszt budowy mieszkania socjalnego;
- wskaźniki wyników, odnoszą się do bezpośrednich konsekwencji działań zadania/projektu – oddziałujących na bezpośrednich beneficjentów; wskaźniki te mogą mieć charakter fizyczny (np. liczba osób przeszkolonych) lub finansowy (zmniejszenie kosztów leczenia);
- wskaźniki oddziaływania, odnoszą się do konsekwencji zadania/projektu (zamierzonych i niezamierzonych, pozytywnych i negatywnych) wykraczających poza efekty bezpośrednie –krótkoterminowe; można wyróżnić dwa rodzaje oddziaływania:
  - a) oddziaływanie bezpośrednie – efekty, które pojawiają się po pewnym upływie czasu, ale są bezpośrednio związane z podjętymi działaniami i beneficjentami bezpośrednimi;
  - b) oddziaływanie pośrednie – wszystkie inne rodzaje efektów - niezamierzone przez daną interwencję lub wynikające z niej działania.

VI 4. Ewaluacja Strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna jej ocena – jej zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji niniejszej Strategii jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób bezrobotnych);
- realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych);

- realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np., ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej bezrobotnych);

Ewaluacja ocenić będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników, które przyczyniły się do osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy też analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania.

Główne kryteria ewaluacji:

- trafność
- efektywność
- skuteczność
- oddziaływanie/użyteczność
- trwałość.

VI 6. Źródła finansowania realizacji Strategii

Nie jest możliwe precyzyjne określenie wysokości planowanych środków na realizację celów przyjętych w niniejszej Strategii, a to ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu oraz brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Ramy finansowe realizacji Strategii są również uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych czynników, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 800+” oraz w zakresie dostępu do innych, konkretnych świadczeń pomocy społecznej.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej.

Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Głównymi źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolanów na lata 2026-2036 będą m.in.: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach Strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

VI 7. Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2026-2036 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy szczegółowe:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Wolanów,
- Program współpracy Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
- Gminny Program Wspierania Rodziny.

VI 8. Harmonogram

Tab. 22. Harmonogram realizacji Strategii

Etap	Działanie	Perspektywa czasowa
I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Wolanów w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2026-2036	do 31 września 2025 r.
II	Upowszechnienie tekstu Strategii w BIP i przekazanie dokumentu realizatorom.	Niezwłocznie po przyjęciu uchwały Rady gminy Wolanów
III	Realizacja przyjętych zadań przez podmioty odpowiedzialne.	1 stycznia 2026 - 31 grudnia 2036

IV	Monitoring realizowanych działań i aktualizowanie w razie wystąpienia takiej potrzeby.	1 stycznia 2026 - 31 grudnia 2036
V	Przygotowanie dokumentu (raportu) z ewaluacji końcowej Strategii	Ostatni rok obowiązywania Strategii – przed uchwaleniem nowej Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

VII Zakończenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2026-2036 spełnia zadanie fundamentalnego dokumentu dla władz Gminy odnośnie długofalowego projektowania i wdrażania lokalnej polityki społecznej. Misja, wizja oraz cele sformułowane w zakresie polityki społecznej zostały uadekwatnione do ujawnionych w wyniku procesu diagnostycznego problemów społecznych wspólnoty lokalnej. Na diagnozę złożyły się nie tylko analiza zastanych danych instytucjonalnych, ale również badanie ankietowe reprezentantów przedstawicieli trzech grup społecznych, co przyczynia się do realizacji partycypacyjnego modelu procesu legislacji.

Opracowanie niniejszej Strategii wpisuje się w kierunki wytyczone w dokumentach wyższej rangi, a sama Strategia jest dokumentem, do którego należy odwoływać się w planowaniu wydatkowania środków finansowych na cele społeczne, a także stanowi podstawę skutecznego pozyskania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów strefy społecznej. W tym Strategia jest punktem wyjścia do opracowania perspektywicznych i szczegółowych programów z zakresu pomocy społecznej, w tym m.in. Programu Wsparcia Rodziny, Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Władze Gminy przyjęły, że pożądanym za kilka lat obraz gminy Wolanów, jako jednostki samorządu oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat zakładając, że: „Gmina Wolanów zapewnia swoim mieszkańcom warunki do życia w bogatej ofercie usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych”. Natomiast misja władz gminy Wolanów w obszarze prowadzenia polityki społecznej brzmi: „Gmina Wolanów stale podnosi standardy życia mieszkańców, w szczególności eliminując zjawiska społecznie nieakceptowalne”.

Wdrożeniu w życie tak przyjętych wizji oraz misji służy opracowanie następujących czterech celów strategicznych działania:

- CEL STRATEGICZNY I: Zapewnienie sprawnego systemu wsparcia rodziny w wypełnianiu jej naturalnych funkcji oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.
- CEL STRATEGICZNY II: Budowa mechanizmów skutecznego przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu z powodu ubóstwa, bezrobocia, uzależnień lub przemocy domowej.
- CEL STRATEGICZNY III: Zapewnienie dla osób starszych, z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym bez marginalizowania.
- CEL STRATEGICZNY IV: Rozbudowa kapitału społeczno-kompetencyjnego oraz społeczeństwa obywatelskiego jako ważnego partnera dla władz lokalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych

Do każdego z celów strategicznych zostały przypisane precyzujące je cele operacyjne, główne kierunki działania, podmioty realizujące, wskaźniki realizacji oraz główne źródła finansowania. W niniejszej Strategii przyjęto perspektywę realizacji obejmującą szeroki horyzont czasowy lat 2026-2036. Ma to na celu umożliwienie ciągłości planowania strategicznego przez władze gminy w zakresie polityki społecznej. Strategia będzie podlegać stałemu monitorowaniu, a w razie takiej potrzeby również aktualizacjom w związku z zachodzącymi w gminie i kraju zmianami realiów społeczno-gospodarczych i prawnych.

Działania realizowane w ramach Strategii powinny zostać oparte na zintegrowanej współpracy różnych instytucji, których statutowe zadania zazębiają się w sferze administracyjnej, zdrowotnej, socjalnej, edukacyjnej, bezpieczeństwa i rynku pracy.